Lausunto
2.10.2026
Dnro 001/81/2026
Pasi Sorjonen

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen tiistaina 6.10.2026 klo 12.15

HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Suomen talous alkoi elpyä odotettua vauhdikkaammin – parannettavaakin on

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2027 nojaa valtiovarainministeriön kansantalousosaston riippumattomaan makrotalouden ennusteeseen, jonka Talouspolitiikan arviointineuvosto on itsenäisenä finanssipolitiikan valvojana vahvistanut.

Ennusteen mukaan Suomen reaalinen bruttokansantuote kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2026 ja 1,8 prosenttia vuonna 2027. Näkemys edustaa tämänhetkistä talousennustajien enemmistöä. Se on edelleen ajan tasalla, vaikka on laadittu elokuun alkupuoliskon aikana.

Kuva Suomen talouden kehityksestä on kirkastunut merkittävästi. Kokonaistuotanto elpyi alkuvuonna odotettua ripeämmin. Sen lisäksi vuosien 2024 ja 2025 selvästi aiempaa myönteisemmiksi tarkentuneet tiedot kertovat, että talous alkoi piristyä paljon aikaisemmin kuin mitä vielä kesäkuun alussa luulimme.

Tuoreet talousindikaattorit kertovat, että Suomen talous elpyy laaja-alaisesti teollisuuden, palvelualojen ja kaupan vetämänä. Vientinäkymien kannalta hyvin lupaavaa on euroalueen yritysten luottamuksen (ostopäällikköindeksit) kohoaminen syyskuussa ylimmilleen ainakin kolmeen vuoteen.

Suomen kuluttajien luottamus on ensimmäistä kertaa moneen vuoteen kohonnut pitkän aikavälin keskiarvoonsa. Yritysten luottamus on parantunut kaikilla toimialoilla. Kuluttajien ja yritysten näkemykset yhteen niputtava ja talouselämän luottamusta laajasti kuvaava mittari on kohonnut paitsi pitkän aikavälin keskiarvonsa yläpuolelle, myös noussut EU-maiden kärkijoukkoon (ja yli euroalueen maiden keskiarvon). Tällainen parannus tyypillisesti ennakoi talouskasvun vahvistumista Suomessa, vaikka luottamus ei vielä edes ole huipputasoa.

Odotukset suotuisan talouskehityksen jatkumiselle ovat hyvin perustellut. Taloudessa on kuitenkin edelleen työmarkkinoiden ja asuntorakentamisen kaltaisia heikosti pärjänneitä lohkoja, joiden käänne parempaan vahvistaisi talouden elpymistä entisestään.

Työmarkkinoilla on nähty vain orastavia lupauksia käänteen mahdollisuudesta, mutta varsinaista käännettä parempaan ei ole vielä nähty. Tilastokeskuksen tietojen mukaan

Lausunto
2.10.2026
Dnro 001/81/2026
Pasi Sorjonen

työllisten määrä kasvoi elokuussa vuotta aiemmasta, työttömien määrä väheni hieman ja työttömyysaste kutistui 10 prosentin pintaan. Tilaston virhemarginaali on melko suuri, joten parin seuraavan kuukauden tiedot voivat sekä heikentää että vahvistaa käsitystä myönteisestä kehityksestä. KEHA-keskuksen kattavan rekisteritiedon perusteella työttömyys on edelleen kasvanut, mahdollisesti hieman aiempaa hitaammin.

Korkeana pysyttelevä työttömyys sekä polttoaineiden hintojen nousu sekä kohoava korkotaso pitävät kotitalouksia varovaisina rahankäytössään. Todellakin, työllisyyden kohentuminen ja työttömyyden väheneminen avaisivat luultavasti nopeasti talouden lukkoja. Nyt kotitaloudet säästävät poikkeuksellisen paljon käytettävissä olevista tuloistaan. Kotitaloussektori on myös muuttunut nettoluotonantajaksi. Näin on kriisien aikana käynyt aiemminkin lyhytaikaisesti, mutta ei lainkaan yhtä voimakkaasti ja pitkäaikaisesti kuin nyt. Yleensä kotitaloussektori on nettoluotonottaja, koska sen oma vuotuinen säästäminen ei riitä rahoittamaan investointeja lähinnä asuntojen uudistuotantoon. Lainarahalle ei ole ollut tarvetta, koska viimeisen 2½ vuoden ajan kotitalouksien uudisinvestoinnit ovat olleet nollassa. Työllisyyden kohentuminen vauhdittaisi yksityistä kulutusta ja saattaisi vihdoin sytyttää myös asuinrakennusinvestoinnit nousuun.

Talouskasvua tukevia toimia ei saa unohtaa sopeutusmyräkän keskellä

Valtiovarainministeriö arvioi, että valtionhallinnon ja paikallishallinnon (sisältää hyvinvointialueet) yhteenlaskettu alijäämä on keskimäärin 15 mrd. euroa vuosina 2026 ja 2027 sekä 17 mrd. euroa vuonna 2028. Alijäämän BKT-suhteen arvioidaan pysyvän niukasti 4,5 prosentin alapuolella. Julkisen velan BKT-suhde nousee 90 prosentin selvästi yläpuolelle.

Akava on järjestelmällisesti korostanut lausunnoissaan, että julkinen talous ei ole pidemmällä aikavälillä kestävällä pohjalla, koska menot ja tulot ovat rakenteellisesti epätasapainossa mm. väestön ikääntymisen vuoksi. Tämä lienee nyt kaikille selvä asia.

Akava kiittää sitä, että talouspolitiikan huomio on viime vuosina kiinnitetty talouden kasvukyvyn vahvistamiseen ja julkisen talouden tervehdyttämiseen. Julkisen talouden rahoitusongelmat otetaan vakavasti ja niitä pyritään osin pakon sanelemana korjaamaan määrätietoisesti. Euroopan komission Suomelle asettama liiallisen alijäämän menettely pakottaa miettimään uusia valtavan mittaluokan sopeutustoimia, jotka eivät ole kansalaisille mieluisia. Akavan mielestä samaan aikaan on välttämätöntä jatkaa panostuksia talouden kasvukykyyn.

Akava kiittää myös hallituksen ponnisteluita jatkaa TKI-panostusten kasvu-uralla kohti 4 prosentin BKT-osuutta. Se on menestymisemme elinehto.

Uudet kasvu- ja työllisyystoimet jäivät puuttumaan talousarvioesityksestä

Akava kaipasi talousarvioesitykseltä uusia ajatuksia (ja päätöksiä) työllisyyttä ja tuottavuutta edistävistä toimista. Ne jäivät puuttumaan.

Lausunto
2.10.2026
Dnro 001/81/2026
Pasi Sorjonen

Seuraavanlaiset kasvutoimet ovat Akavan mielestä tarpeen:

1. Lisää vauhtia nuorten ikäluokkien osaamis- ja koulutustason nostamiseen

Talouskasvun tärkein lähde on tuottavuuden nousu, joka puolestaan nojaa tutkimukseen, uusiin ideoihin, innovaatioihin ja tuotekehitykseen. Kaiken tämän perusta on osaava ja hyvin koulutettu työvoima.

Suomen nuorten osaamis- ja koulutustaso on pudonnut huolestuttavasti kansainvälisissä vertailuissa. Uudessa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa tavoitellaan sitä, että 60 prosenttia nuorista aikuisista suorittaisi korkea-asteen koulutuksen vuoteen 2040 mennessä. Parlamentaarinen sopimus koulutus- ja osaamistason nostamisesta auttaisi tämän vision toteutumista. Keskustelu sopimuksesta tulisi käynnistää jo tällä vaalikaudella.

Samalla on uudistettava korkeakoulujen rahoitusmalli sellaiseksi, että se kannustaa korkeakouluja profiloitumaan ja erikoistumaan omille vahvuusalueilleen.

2. Osaamisvähennys tukemaan jatkuvaa oppimista

Suomesta puuttuu toimiva työkalu jatkuvan oppimisen tukemiseen.

Verohallinnon syventävän ohjeen mukaan henkilö voi vähentää verotuksessa itse maksamiaan koulutuskustannuksia vain, jos koulutus liittyy hänen nykyiseen työtehtäväänsä. Verohallinnon ohjeistusta tulisi muuttaa niin, että itse maksamista koulutuspalveluista saisi koulutusvähennyksen (osaamisvähennys) myös silloin, kun koulutuksella tähdätään alan tai ammatin vaihtoon. Kouluttautumisen pitääkin parantaa henkilön työmarkkina-asemaa, ei vain säilyttää ennallaan.

3. Korkeakoulutetut tarvitsevat kohdennettuja työllisyyspalveluja

Korkeakoulutettujen työttömien määrä on kasvanut huolestuttavan suureksi, vaikka noin 5,5 prosentin työttömyysaste ei vielä ole ennätyksellisen korkea. Korkeasti koulutettu työvoima tarvitsee kohdennettuja ura- ja ohjauspalveluja (työllisyysalueiden yhteisesti koordinoimina).

Työttömien oikeus opiskella avoimessa korkeakoulussa työttömyyskorvausta menettämättä on ollut hyvä uudistus. Velvoitteensa täyttävän työttömän työnhakijan opiskeluoikeutta voitaisiin laajentaa.

Akava ry:n puolesta

Pasi Sorjonen
pääekonomisti